

Stor omprövning i Europa – utrikeskommentar för CITY 050530

Plötsligt är hela det gamla givna Västeuropa i gungning.

I Frankrike har väljarna sagt ett rungande nej till den europeiska författningen och lika mycket till president Jacques Chirac. I Tyskland verkar förbundskansler Gerhard Schröder redan utslagen även om han tagit en sista chans att hålla sig kvar vid makten genom att framkalla nyval till hösten. I Storbritannien sitter visserligen premiärminister Blair kvar efter valet nyligen. Men också han har karriären bakom sig och tryck på sig att lämna över redan i höst.

Den kärngrupp med Frankrike, Tyskland och på senare år i säkerhetspolitiska frågor Storbritannien, som gör anspråk på att ligga före och driva på integrationen i EU saknar nu trovärdiga ledare. Om också de nederländska väljarna säger nej till EU-författningen om några dagar, stannar utvecklingen i EU upp. Det utvidgade EU får hanka sig fram med ett otillräckligt regelsystem och EU:s mest kände ledare, Javier Solana, får nog räkna bort möjligheten att kröna sin karriär med att bli Europas utrikesminister.

Att väljarna vänder sig från sina regeringar och EU har sina förklaringar. Euroområdet med Tyskland och Frankrike står och stampar ekonomiskt. I Tyskland råder närmast uppgivenhet och hopplöshet hos vanligt folk. Misstron är stor bland västeurope'erna både mot mer marknadsliberala ekonomiska reformer, som Gerhard Schröder börjat pröva i Tyskland, och mot konkurrensen från snabbväxande låglöne- och lågskatteekonomier i EU:s nya medlemsländer i öst.

Det kan synas som att hela EU-projektet som det utvecklats nu står vid avgrundens rand. Visserligen brukar EU alltid ha sina kriser men också komma igenom dem. Den europeiska integrationen har gått så långt att processen inte kan vridas tillbaka. Men hur det ska gå nu vångar ingen sig om.

Den rödgröna modellen för regeringssamarbete i Europa har också fått ett grundskott. Det var i tyska delstater som etablerade socialdemokrater och samhällskritiska gröna för tjugo år sedan för första gången gick samman för att regera. De senaste åren har de röd-gröna regeringarna i delstaterna slagits ut. I och med att Gerhard Schröder mot sin gröna koalitionskollegas vilja valde att gå till nyval, faller samarbetet också på högsta politiska nivå. 68-generationens korta period vid regeringsmakten är över.

Några stora nya alternativ i den konkreta politiken står inte de oppositionskrafter som nu gör sig beredda för. Väljarna i Västeuropa röstar mer mot vad de har än för vad de vill ha.

Nog så nytt blir däremot det tyska ansiktet. I Tyskland är klyftan mellan medborgarna i väst och öst fortsatt besvärande djup och kvinnorna anmärkningsvärt få i arbetslivet. Men med all sannolikhet får Tyskland i höst med Angela Merkel en konservativ förbundskansler som både är kvinna, naturvetare och kommer från öst.

ANDERS MELLBOURN